

Fra Grundtvig-litteraturen

Ove Korsgaard: Kredsgang. Grundtvig som bokser. Gyldendal 1986.

Undertitlen på Ove Korsgaards bog er unægtelig, hvad amerikanerne kalder »an eye-opener«! I tidens løb har man set adskillige Grundtvig-som titler: N. F. S. Grundtvig som tænker (Fr. Rønning), Grundtvig som Rigsdagsmand (Poul Andersen), Grundtvig som filolog (Helge Toldberg) og Grundtvig som selvbiograf (Niels Kofoed). Men Grundtvig som *bokser*, det er alligevel en titel, der forbauser! Hovedtitlen »Kredsgang« fører os imidlertid tilbage til et univers, vi lettere forbinder med Grundtvig. Chokvirkningen fortager sig, og læsningen kan begynde.

Forf. erkender, at Grundtvigs udtalelser om gymnastik og sport er få og spredte. Han har derfor set det som sin opgave at samle disse brudstykker sammen til en mosaik. I en tidlig udtalelse fra 1811 indrømmer Grundtvig, at gymnastik nok kan gavne; men måske kunne den også styrke kødets begær. – En klarere og mere negativ holdning røber Grundtvig i Verdenskrønikerne af 1812 og 1817 under omtalen af filantropisternes pædagogik, der omtales med større sympati i 1830'erne. Den seneste brik i mosaikken er en udtalelse om »voxne Karles hjemlige Vaabenøvelse« (Danskeren 1848).

Den vigtigste af brikkerne har forf. fundet i Nordens Mythologi (1832). Under omtalen af Thors frillebørn Magne og Mode – af Grundtvig parentetisk tydet som magt og mod – nævnes, at disse sønner synes at have overlevet Thor. Det kan man se i England, hvor Nordens kraft og ånd stadig røber sig. Og Grundtvig fortsætter: »thi det synes de i Boxningen og Dampningen derovre alt at have naaet«. Korsgaard citerer sætningen fra 3. udgaven af NM 1832 (1870, fot. optryk 1983). Slår man stedet efter i førsteudgaven fra 1832 (s. 454f), står der imidlertid ikke »Boxningen«, men »Baxningen«. Dette er næppe en trykfejl. Sagen er, at dette sted i NM, så vidt det kan ses, er det eneste sted, hvor Grundtvig udtrykkeligt skulle have nævnt boksning. Nej, »Baxning« må betyde brydning, at man tager livtag og bakser med hinanden. Og brydning forekommer umiddelbart at være mere overensstemmende med den nordiske tvekamp, som udtrykket »Kredsgang« i bogens hovedtitel hentyder til. Fremdeles kan henvises til de senere (s. 82) citerede verslinier fra digtet »Nordens Aand« (1834):

»Ærlig Kamp var Aandens Glæde,
Spyd mod Spyd og Haand mod Haand
Alt som vi i Kredsen træde...«

Udtrykket »Haand mod Haand« peger i hvert tilfælde ikke i retning af en sport, der som boksning er baseret på stød. Grundtvig tænker her snarere på brydning eller en dermed beslægtet kraftprøve. – Er det rigtigt, at Grundtvig i NM 1832 hverken har skrevet »Boxning« eller har tænkt derpå, så smuldrer tekstgrundlaget for bogens opsigtvækkende undertitel. Desværre, for »Grundtvig som bokser« er faktisk en morsom titel.

I nærværende sammenhæng er der ikke grund til at gå nærmere ind på de afsnit i bogen, der behandler f.eks. tidens almene kulturstrømninger, folkefesterne med sportslige indslag, højskolegymnastikken osv., hvor interessante disse afsnit end måtte være. Forf.s hovedanliggende er at fremdrage begrebet »Kredsgang« for derved at belyse en hidtil utilstrækkeligt påagtet tankegang hos Grundtvig. Dette anliggende er væsentligt. – Den nordiske holmgang fandt sted på en liden ø eller – i mangel af samme – inden for en kreds, der var opridset på jorden. Deraf benævnelsen »Kredsgang«. For Grundtvig bliver Kredsgangen billede på en åben og ærlig kamp, hvor, som forf. skriver, »man har en modstander, som samtidig er medspiller... man ikke bare respekterer sin modstander, man... ser ham som nødvendig, ja i dybeste forstand som en ven« (s. 83). Kredsgangen bliver således forstået for Grundtvig et billede på den åndelige kamp, som med det fri og levende ord skal føres til fælles bedste.

En aktuell pointe er, at forf. i Grundtvigs tanker om Kredsgang ser en markant modsætning til moderne konkurrencesport som den udfolder sig f.eks. i forbindelse med de olympiske lege. I disse lege er målet den enkeltes rekord, og modstanderen er ikke et andet menneske, men de fysiske grænser for spring, løb etc. Grundtvigs tanker om Kredsgang og åndelig kamp er derimod baseret på et grundlæggende fællesskab, på respekt for medmennesket og dermed på etisk selvbegrænsning. Med rette ser forf. her en forbindelseslinie til Grundtvigs »nordiske« frihedsbegreb, som han selv beskriver som et alternativ til tysk orden og fransk tøjlesløshed.

Såvidt bogens hovedanliggende. Går vi over til småtingsafdelingen, kan til redegørelsen for Grundtvigs forhold til gymnastikpædagogen Franz Nachtegall (s. 32f) føjes den kuriøse oplysning, at Grundtvig i juli 1837 ferierede ved Sortedamssøen med udsigt til »Hr. Oberstlieutenant Nachtegalls store og pyntelige Have med Abekat for Døren og Svaner i Parken, som hele den græske Dannelses, baade Musikkens og Gymnastikkens levende Symboler...« (Brev til Gunni Busck 15/7-1837, cit. H. Bech: Gunni Busck, 2. udg. 1878, s. 201). – Fremdeles: Det korrekte årstal for Grundtvigs Mands Minde-forelæsninger på Borchs Kollegium er 1838, ikke 1839 som der står (s. 83). I samme billedtekst oplyses endvidere, at det var i forbindelse med Grundtvigs senere Brage-Snak forelæsninger på Borchs Kollegium i 1843-44, at »forsamlingen brød ud i sang: Kommer hid I piger små«. Frederik Barfod beretter imidlertid, at begivenheden fandt sted i tilknytning til Grundtvigs 34.te Mands Minde-forelæsning. Af samme grund

har Karl Clausen kaldt d. 17. oktober 1838 for »den folkelige fællessangs fødselstime« (Dansk Folkesang gennem 150 år, 1958, s. 149).

Disse bemærkninger af kritisk og supplerende art skal ikke overskygge den kendsgerning, at det har været en fornøjelse af arbejde med bogen. Det er ikke blot fortjenstfuldt, men også vigtigt, at Ove Korsgaard har fremlagt denne studie over Grundtvigs tanker om Kredsgang. Disse tankers etiske budskab er i vore dage særdeles aktuelt. Det gælder m.h.t. konkurrencesportens grundlæggende filosofi. Men det gælder også kontroversielle områder som kultur møde og minoritetspolitik. Grundtvigs tanker synes her at frembyde et frugtbart og påkrævet alternativ til tidens destruktive konflikter og polarisering.

K. E. Bugge

Hans Raun Iversen: Ånd og livsform. Husliv, folkeliv og kirkeliv hos Grundtvig og sidenhen. Forlaget Anis, Århus 1987.

1. Denne bog handler egentlig ikke om Grundtvig, men om de tanker, Grundtvig har sat i gang hos en universitetslærer i praktisk teologi, der blev student i året 1968. Den handler om *folkekirken*. Forfatteren kender nutidens problemer fra sig selv og sine omgivelser, og han finder et svar på dem hos Grundtvig, nærmere bestemt i en artikelserie, Grundtvig skrev i 1851, det år, hvori han mistede sin første hustru, Lise Blicher, og blev gift med sin anden, fru Marie Toft.

Artikelserien hedder »Menneske-Livet i Danmark«. Den er trykt i ugebladet »Danskeren« (20. sept.-18. okt. 1851), men er ikke siden genoptrykt i sin helhed; store uddrag findes i »Haandbog over N. F. S. Grundtvigs Skrifter« II (1930). Grundtanken er den, at »Huslivet overalt under Solen er Menneske-Livets Moderskiød og Vugge«. Det havde Grundtvig lært i sit første ægteskab, hvorom man kan læse i brevene fra hans Englandsrejser og fra krigen 1848-49-50, hvortil Raun Iversen henviser. Det er imidlertid Grundtvigs husliv *efter* Lise Blichers død, man mest har henvendt opmærksomheden på – en ny kilde til huslivet i hans tredje ægteskab gør Kaj Thaning rede for i Vartovbogen 1987 – men det var dog det 33 år lange første ægteskab, der grundlagde hans og hans tre ældste børns følelse af, at »Kvinden hun er Livet i Huset« (1839, omkvædet i sangen »Sara var død...«). I sin sammenfattende karakteristik af sammenhængen mellem ånd og livsform hos Grundtvig lægger Raun Iversen dog hovedvægten på det knap 3 år lange andet ægteskab.

Bogen skifter iøvrigt ansigt fra kapitel til kapitel, og indtrykket af den skifter derfor også. Men forfatterens hovedærinde er at se folkekirkens situation i dag med Grundtvigs briller og udfra den ovenfor fremhævede hovedtanke hos Grundtvig.

Allerede på indledningens 1. side tegner han forholdet mellem husliv, folkeliv